

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 24.02.2025 р. №2)

Ректор КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
педдипломної освіти
педагогічних кадрів»

(підпис)

Наказ від «26» лютого 2025 р. № 78

Проректор

(підпис)

Олена ЧАСНІКОВА

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«СИНЕРГІЯ ПОЗАШКІЛЛЯ ТА ПАРТНЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
У ФОРМУВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ»
для керівників і педагогічних працівників закладів позашкільної освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена з урахуванням вимог до професійної діяльності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III (зі змінами), Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» від 13.12.2022 № 2834-IX, постанови КМУ від 20.08.2003 №1301 «Про вдосконалення системи організації роботи з виховання дітей та молоді в позашкільних навчальних закладах», інших нормативно-правових актів, що регулюють різні аспекти діяльності закладів позашкільної освіти, про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти (від 21.08.2019 р. № 779), про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності (від 27.08.2010 № 796), про вдосконалення системи організації роботи з виховання дітей та молоді в позашкільних навчальних закладах (від 20.08.2008 № 993), про затвердження переліку позашкільних навчальних закладів та заходів з позашкільної роботи з дітьми, а також закладів та заходів у галузі освіти, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, видатки на які здійснюються з державного бюджету (від 17.08.2002 № 1133), про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад (від 06.05 2001 № 433, листа Міністерства освіти і науки України від 10.06.2022 року №1/6267-22 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.09.2009 №1494 «Про затвердження Плану заходів щодо підвищення рівня патріотичного виховання учнівської та студентської молоді шляхом проведення на постійній основі тематичних екскурсій з відвідуванням об'єктів культурної спадщини», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність педагогічного працівника та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасні керівники та педагогічні працівники закладу позашкільної освіти мають бути готовими до виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі позашкільної освіти, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу.

Мета освітньої програми: професійний розвиток відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей керівників та педагогічних працівників закладів позашкільної освіти (далі – ЗПО), необхідних для організації навчання, виховання та розвитку вихованців; підвищення професійної компетентності педагогічних працівників ЗПО з громадянського та патріотичного виховання здобувачів освіти; розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників ЗПО щодо ефективної взаємодії з партнерськими організаціями для посилення процесу формування української національної ідентичності у вихованців.

Основні завдання програми:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей керівників та педагогічних працівників закладів позашкільної освіти;
- поглибити й розширити знання з теорії і практики навчання, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній системі освіти;
- удосконалити вміння керівників та педагогічних працівників закладів позашкільної освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері позашкільної освіти;
- сутності Концепції Нової української школи;
- планування освітньої діяльності в закладі позашкільної освіти;
- сутності, складових та актуальних аспектів української національної ідентичності в контексті сучасних суспільних викликів;
- знання шляхів ефективної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- формувати у вихованців ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- ефективно взаємодіяти й працювати в команді;
- використовувати потенціал партнерських організацій (їхні ресурси, досвід, експертизу) для збагачення освітнього процесу та підвищення його впливу на формування національної свідомості вихованців;
- готовність до інноваційної та проєктної діяльності у сфері національно-патріотичного виховання у співпраці з партнерськими організаціями.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, готовність стати на захист України, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- професійна етика, рефлексія та саморозвиток.

Укладачі програми	Гаврилюк Валерій Юрійович , викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» Славінська Марина Олександрівна , викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Синергія позашкільля та партнерських організацій у формуванні української національної ідентичності учасників освітнього процесу»
Мета програми	Професійний розвиток відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей керівників і педагогічних працівників закладів позашкільної освіти (далі – ЗПО),

	необхідних для організації навчання, виховання та розвитку вихованців; підвищення професійної компетентності педагогічних працівників ЗПО з громадянського та патріотичного виховання здобувачів освіти; розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників ЗПО щодо ефективної взаємодії з партнерськими організаціями для посилення процесу формування української національної ідентичності у вихованців			
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Керівники і педагогічні працівники закладів позашкільної освіти			
Зміст програми				
	№ з/п	Тема заняття	год.	
	Модуль І.			
	1.	Вступ до теми «Синергія позашкільля та партнерських організацій у формуванні української національної ідентичності учасників освітнього процесу»	2	
	2.	Національна ідентичність в історичному вимірі	2	
	Модуль ІІ.			
	1.	Вплив російсько-української війни на формування національної ідентичності українців	2	
	2.	Розвиток цінностей Української Хартії вільної людини: інтерактивні вправи	2	
	3.	Волонтерство: основні принципи, цінності та стереотипи	2	
	4.	Безпекові правила у волонтерстві. Можливості залучення у волонтерство	2	
	5.	Тренінгові форми роботи для організації національно-патріотичного виховання учнів	2	
	6.	Формування національно-культурної ідентичності здобувачів позашкільної освіти засобами українського народознавства	2	
	7.	Модель компетентностей для культури демократії: наскрізне упровадження	4	
	8.	Козацько-лицарське виховання: історія, традиції, сучасність. Від козака – до героя-захисника	2	
	9.	Розвиток цінностей Української Хартії вільної людини: інтерактивні вправи	2	
	10.	Роль громадянського суспільства у формуванні обороноздатності і національної єдності	2	
	Модуль ІІІ.			
	1.	Тематична дискусія «Синергія позашкільля та партнерських організацій у формуванні української національної ідентичності учасників освітнього процесу»	2	
	Обсяг програми	1 кредит ЄКТС / 30 год (26 годин – аудиторні, 4 години – керована самостійна робота)		

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05, ЗК.06 Професійні компетентності: А1 Прогностична (А1.1, А1.2, А1.3); А2 Організаційна (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4); А3 Оцінювально-аналітична (А3.1, А3.2); Б1 Здоров'язбережувальна (Б1.1, Б1.2); Б2 Проєктувальна (Б2.1); В1 Психо-емоційна (В1.1, В1.2); В2 Педагогічне партнерство (В2.1, В2.2, В2.3); В3 Морально-етична (В3.1); Г1 Здатність до навчання впродовж життя (Г1.1, Г1.2).
Форма підвищення кваліфікації	Очна
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	Сайт: https://www.kristti.com.ua/

Модуль І

1.1. Вступ до теми «Синергія позашкільця та партнерських організацій у формуванні української національної ідентичності учасників освітнього процесу»

Поняття – соціалізація, самоідентифікація, міжкультурна взаємодія, синергія, українська національна ідентичність, національно-патріотичне виховання, культурна спадщина, громадянська компетентність, партнерські організації.

Сучасні методи та технології, що використовуються в позашкільній освіті та співпраці з партнерськими організаціями для ефективнішого формування національної ідентичності.

Розуміння цих основних понять є важливим для дослідження та практичного застосування синергії позашкільця та партнерських організацій у процесі формування української національної ідентичності.

1.2. Національна ідентичність в історичному вимірі

Лекцію присвячено методичним засадам виконання Закону України "Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності". Цей юридичний акт у багатьох своїх статтях звертається до педагогів, спрямовуючи їхню діяльність на заходи, призначені утвердити національну та громадянську ідентичність, що нині є надзвичайно актуальним. Оскільки автор має 25-літній досвід проведення таких заходів, то лекцію присвячено викладенню методичного досвіду та різноманітних проблем виконання вище вказаного закону.

Модуль ІІ

2.1. Вплив російсько-української війни на формування національної ідентичності українців

Поняття – національна ідентичність, історична правда, історична пам'ять, національні ідеали, національна гідність, національна самосвідомість, патріотизм. Розширення знань про українську національну та громадянську ідентичність. Чинники формування національної ідентичності у НУШ. Негативні чинники у вихованні ідентичності.

2.2. Розвиток цінностей Української Хартії вільної людини: інтерактивні вправи

Аналіз основних аспектів змісту програми Української Хартії вільної людини (УХВЛ). Важливість вивчення системи цінностей Хартії в НУШ. Сучасні підходи до виховання та розвитку пріоритетних рис національно-патріотичної культури як важливого чинника

громадянського становлення. Ознайомлення з інтерактивними методами розвитку цінностей: «Бути вільною людиною», «Бути відкритим суспільством», «Бути лідером».

2.3. Волонтерство: основні принципи, цінності та стереотипи

Волонтерство як важлива складова сучасного суспільства. Основні принципи волонтерства, на яких базується волонтерська діяльність. Цінності волонтерів: які цінності спонукають людей до волонтерства; як ці цінності впливають на їхню мотивацію та ефективність. Стереотипи про волонтерство: розвінчування поширених.

2.4. Безпекові правила у волонтерстві. Можливості залучення у волонтерство

Безпека волонтерів: основні загрози для безпеки волонтерів під час виконання різних видів діяльності; правила безпечної поведінки під час волонтерських заходів; необхідність медичної підготовки та надання першої допомоги; психологічна безпека волонтерів; страхування волонтерів. Залучення у волонтерство: мотивація до волонтерської діяльності; канали залучення волонтерів; створення сприятливого середовища для роботи волонтерів.

2.5. Тренінгові форми роботи для організації національно-патріотичного виховання учнів

Поняття – національно-патріотичне виховання дітей та молоді, військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»), команда, командотворення, розвиток команди, взаєморозуміння, взаємодопомога, взаємодія. Основні принципи командної роботи і стадії її творення (за моделлю Дрекслера-Сіббета). Розвиток навичок спілкування в колективі; розвиток єдності, групової ідентифікації учнів; розвиток здатності ефективно взаємодіяти в командах та приймати рішення у непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій. Технології ігрового навчання. Гра як метод навчання і виховання. Умови ефективності застосування ігор.

2.6. Модель компетентностей для культури демократії: наскрізне упровадження

Модель та складові компетентностей для культури демократії. Кластер компетентностей. Визначення дескрипторів компетентностей. Робота з кейсами щодо практичних дій задля формування поведінки, що демонструє відповідний рівень компетентності.

2.7. Формування національно-культурної ідентичності здобувачів освіти позашкільної освіти засобами українського народознавства

Українське народознавство як засіб національно-патріотичного виховання та формування національно-культурної ідентичності здобувачів освіти. Загальна класифікація народознавчих дисциплін: етнологія, фольклористика, історичне та літературне краєзнавство, мистецтвознавство тощо. Історія народознавчих досліджень в Україні та на Київщині. Видатні дослідники-народознавці Київщини (П.Лебединцев, Л.Похилевич, М.Чубинський). Провідні етнографічні музеї України та Київщини (Національний музей народної архітектури та побуту України, Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав», Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»). Матеріальна та духовна культура українського народу й рідного краю у виховній системі закладу освіти. Народні свята, звичаї і традиції, мистецькі скарби, фольклорні твори. Історична реконструкція календарних (Зелені свята, Івана Купала, Катерини, Андрія, Різдва, Василя, Йордан), сімейно-побутових (народини, сватання, дівич-вечір, проводи до війська), трудових (косовиця, жнива) обрядів і типових фольклорних текстів, що їх супроводжують. Відтворення дитячих ігрових форм дозвілля (закликання весни, зустріч птахів, закликання дощу, дитячі новорічно-різдвяні віншування). Репрезентація в театральних формах звичаїв молодіжних зібрань і молодіжного дозвілля («вулиць», вечорниць, досвіток).

2.8. Козацько-лицарське виховання: історія, традиції, сучасність. Від козака – до героя-захисника

Роль та історичне значення українського козацтва. Історичні витoki козацької педагогіки. Мета, завдання та зміст козацького виховання. Класифікація сучасних методів козацького виховання. Організація та зміст освітньої діяльності гуртків козацько-лицарського виховання («Джура», «Козацька школа», «Лицарська звитяга» тощо). Поглиблене вивчення матеріальної та духовної культури, військового мистецтва й мілітарної історії українського козацтва. Розвиток традицій козацького самоврядування. Організація та проведення військово-патріотичних ігор, фестивалів, вишколів. Відродження та популяризація козацьких традицій тіловиховання, раціонального харчування та рухової активності. Вивчення та відтворення козацьких мистецьких традицій. Навчальні екскурсії до об'єктів історичної та культурної спадщини українського козацтва. Програмно-методичне та дидактичне забезпечення освітньої діяльності гуртків, творчих об'єднань козацького виховання. Гра «Сокіл» («Джура»): історія, ідейні основи та виховний ідеал. Нормативно-правова база гри. Організаційні засади та структура гри «Сокіл» («Джура»). Алгоритм створення первинних осередків гри (роїв), учнівського козацького самоврядування та зміст їхньої освітньої діяльності. Сходина, тренування, ігри, ватри, походи, змагання та інше. Особливості польових форм виховної роботи гри. Козацьке таборування. Функціональна підготовка виховників і козацької старшини. Організація та проведення змагань гри «Сокіл» («Джура»). Віртуальна подорож на Запорозьку Січ. Гра-вікторина «Від звичаїв козацьких – до знань і вмінь солдатських». Інтерактивна гра «Посвята у козаки».

2.9. Роль громадянського суспільства у формуванні обороноздатності і національної єдності

Поняття – «громадянське суспільство», «обороноздатність». Варіанти співпраці між державою та громадянським суспільством, що можуть сприяти зміцненню оборони країни. Українські проекти, що з'явилися з ініціативи громадянського суспільства, у сфері оборони: короткий огляд. Аналіз основних напрямків волонтерської роботи.

Модуль III

Тематична дискусія «Синергія позашкільної та партнерських організацій у формуванні української національної ідентичності учасників освітнього процесу»

Ця тематична дискусія має на меті обмін досвідом та кращими практиками між учасниками дискусії, сприяти пошуку нових підходів та зміцнити співпрацю для досягнення спільної мети – формування свідомих, патріотично налаштованих громадян України з глибоким розумінням своєї національної ідентичності.

Обговорення питань: які унікальні можливості надає позашкільна освіта для формування української національної ідентичності? які ресурси можуть залучити партнерські організації (культурні центри, музеї, громадські об'єднання, ветеранські організації, бізнес тощо)? які нові формати та проекти можуть виникнути в результаті синергії позашкільної та партнерських організацій? які основні виклики постають на шляху налагодження ефективної співпраці між позашкільними закладами та партнерськими організаціями? які ключові принципи повинні лягти в основу успішної синергії? які конкретні механізми співпраці можуть бути ефективними?

Питання для самостійного опрацювання

1. Розробка та реалізація стратегії розвитку закладу в умовах сучасних викликів.
2. Оптимізація управління закладом та підвищення його ефективності.
3. Організація наставництва та обміну досвідом.
4. Розвиток партнерських відносин:

5. Взаємодія з батьками, громадськими організаціями та іншими закладами освіти.
6. Залучення волонтерів та спонсорів.
7. Розширення мережі партнерів для реалізації спільних проєктів.
8. Впровадження сучасних технологій в освітній процес.
9. Організація безпечного освітнього середовища.
10. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу в кризових ситуаціях.
11. Позашкільна освіта як важливий чинник формування національної ідентичності.
12. Оцінка ефективності заходів та проєктів, що реалізуються у співпраці з партнерськими організаціями.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
2. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ–Чернівці: «Букрек», 2018. 320 с.
3. Бойко А.Е. Зміст і технології позашкільної освіти для вихованців молодшого шкільного віку: методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 102 с.
4. Відлацька О.С. Педагогічний коучинг як технологія професійного розвитку керівника гуртка в системі позашкільної освіти: метод. посіб. Кам'янець-Подільський: ЦДЮТ, 2018. 54 с.
5. Виховання громадянина-патріота: моделі соціального партнерства: методичний посібник / Харченко Н.В., Окушко Т.К., Шпиг Н.О та ін.; наук. ред. Н. В. Харченко. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 322 с.
6. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
7. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20>
8. Збірник документів по організації позашкільної освіти. Київ. 2002. 444 с.
9. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»: методичний посібник / А.Е. Бойко, В.В. Вербицький, А.В. Корнієнко, О.В. Литовченко, В.В. Мачуський; за ред. В.В. Мачуського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с.
10. Календар морально-патріотичних цінностей сучасного школяра: науково-методичний посібник / Н.М. Степанова, В.С. Кудін. Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 152 с.
11. Корнієнко А.В. Зміст і технології позашкільної освіти для вихованців підліткового віку: методичні рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 112 с.
12. Методичні рекомендації щодо організації харчування у туристських походах/ І.С.Личак – Біла Церква, 2010. – 56 с.
13. Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти: методичний посібник / А.Е. Бойко, В.В. Вербицький, А.В. Корнієнко, О.В. Литовченко; за ред. В.В. Мачуського. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 223 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723075>
14. Мосякова І.Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти: практ.-орієнтов. посіб. К.: Пед. думка, 2018. 121 с.
15. Національно-культурна ідентичність підлітка: методика виховання: метод. рекомендації / К.О. Журба, І.Д. Бех, С.В. Федоренко, І.М. Шкільна. К.: ПІВ НАПНУ, 2019. 120 с.
16. Національно-культурна ідентичність у становленні підлітка: монографія / К.О. Журба, І.Д. Бех, О.М. Докукіна, С.В. Федоренко, І.М. Шкільна. К. ПІВ НАПНУ, 2019. 150 с.
17. Новації позашкільної освіти в умовах воєнного стану / В.Вербицький, В.Коцурак, О.Драган та ін. К: НЕНЦ, 2023. 144 с.

18. Організація і проведення «Школи ройових»: методичний посібник /автори: І. Личак, Л. Котяй, О. Павліченко – Біла Церква, 2024 68 с.
19. Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»), затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2018 р. № 845.
20. Порядок реєстрації куренів Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») затверджений наказом Українського Державного Центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства та туризму учнівської молоді від 02.04.2019 № 29-а
21. Про забезпечення освітнього процесу в закладах позашкільної освіти під час дії воєнного стану. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Jb4h3mXOQWoQU8fCdqvRTn0rSZjOGxYP/view>
22. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000. №1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст.393. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
23. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
24. Формування в учнів основної школи національно-культурної ідентичності в контексті сучасних полікультурних впливів: посіб. / І. Д. Бех, О. М. Докукіна, І. М. Шкільна, К. О. Журба. К.: ПІВ НАПНУ, 2019. 114 с.
25. Формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах: монографія / за ред. В. В. Мачуського. К.: ТОВ «Задруга», 2017. 220 с.